

VI ŚLADAMI ZABYTEKÓW TECHNIKI - 16.03.2019

Czarnej Koneckiej rejon z przemysłem związany,
od czternastego wieku tutaj było głośno,
dymarki, kuźnie, młyny funkcjonowały,
wykorzystywanie surowców i wód rosło.

Niestety ślady ożywczych działań znikają,
w Rudzisku pozostałości wodnego młyna¹,
po dawnych obiektach stawy rybne powstają,
o wielu z nich można już tylko wspominać.

W wioskach rejonu dogorywające chaty,
pamiętające wiele stare dęby, wiązy,
w kapliczki na rozdrożach urodzaj bogaty,
handelek objazdowy z busów dzisiaj modny.

W Starzechowicach niezachowany dawny dwór, park²,
prywatny Dom Opieki na przybyszów czeka,
na fale wiatru w otwartej przestrzeni ciut skarg,
w lesie już ciszej, szum sosen człeka urzeka.

W zagłębieniu tor Magistrali Kolejowej³.
mknący akurat szybki pociąg „Pendolino”,
w interesujących miejscach zdjęcia grupowe,
niedługo postój, wzmocnienie nalewek krzyna.

Pod Kołońcem pusty areal po wycince,
na skraju wsi w nieładzie belki żniwnej słomy,
w centrum udekorowane place, gościńce,
zegary, palma, czy filiżanki z opony.

W obejściach głośno od drobiu, psów, gołębi,
krasnal strzegący wejścia do ziemnej piwnicy,
mosty nad wijącą się Czarną, wiatr co ziębi,
dziesięcio- konarowy wiąz, trudno je zliczyć.

Po zakładach żelaznych - dzisiaj groble, stawy,
nawet osiedle robotnicze tutaj stało⁴,
w Machorach sprzęt rolniczy, chyba już niesprawny,
ścięte, potężne, długie sosny jakich mało.

Ruiny eksfabryki Dołęgi, Bayera⁵,
od kuźnic poprzez pudlingarnię do kaflarni,
prywatny właściciel próbuje coś otwierać,
plan odrestaurowania coś jednak marny.

Przy ruinach ciekawa altanka wierzbowa,
ktoś próbuje atakować czerwone mury,
niedaleko Tama, znana wieś letniskowa⁶,
z czarownicą, co wdziękiem zdobywa laury.

Najbardziej wabi kij miotły, panów i panie,
błyskają zdjęcia, sam na sam, selfie, grupowe,
na Maleniec już powolniejsze podążanie,
pokryte zielonym bluszczem znaki drogowe.

Z dawnych czasów rozległy Zbiornik Maleniecki ⁷,
przy brzegu trochę pokryty mietlistą trawą,
słynny Zakład Hutniczy, osiemnastowieczny ⁸,
będzie w tym roku jego renowacja, brawo !

Ruda po przetopie z okolic tu trafiała,
produkowano tu blachę, broń i narzędzia,
energia od wody maszyny napędzała,
w sześćdziesiątym siódmym padła ta mini twierdza.

Zabytek się zwiedza, koła, wały, maszyny,
po renowacji będą niektóre pracować,
może wkrótce plakietki, gwoździe stąd kupimy,
by dumnie przeszłość zakładu nobilitować.

Rajd Śladami Zabytków kończy się w świetlicy,
przy żurze oglądamy edukacyjny film,
o zabytkach techniki w kraju się nie milczy,
szczególnie w Świętokrzyskiem spora liczba ich tkwi.

Na dworze, na rożnie pieką się wnet kiełbaski,
do dyspozycji rajdowców herbata, kawa,
przy wyborze modelu kurtki - głosy, wrzaski,
w świetlicy program muzyczny, mini zabawa.

Czwórka nowych już w gronie AKTK - owców,
aplauz wyrażony nawet przez śpiewanie,
podzięka organizatorom od rajdowców,
kto ma i może - gardełek delektowanie.

Kielce, 17.03.2019

Stanisław Janusz Komorowski – „ROCH”
Przewodnik Świętokrzyski PTTK

Przypisy :

1. Ruiny młyna wodnego z XIX/XX w. nad Barbarką, dopływem Czarnej Koneckiej.
2. Obecnie postawiony w 2011 r. Dom Opieki „Zielone Wzgórze” na fundamentach starego dworu Jakubowskich z początku XIX wieku, z zachowanym obok parkiem.
3. Centralna Magistrala Kolejowa, Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie przez Włoszczowę.
4. Kołoniec w gminie Ruda Maleniecka, istniał tu wielki piec, fryszerki i osiedle robotnicze na 100 osób, pod egidą Jakubowskich.
5. Centrum Przemysłowe w Machorach od XVIII w., Marcin Dołęga, Fraenklowie, Ludwik Bayer, pozostałości funkcjonującej tu ostatnio kaflarni i papierni, próby renowacji?
6. Tama, witająca tablicą Tama-ryfa i egzotycznymi ptakami, miejscowość w gminie Ruda Maleniecka, z rzeźbą czarownicy na cokole.
7. Jezioro Malenieckie, ~ 10 ha, pierwotnie sztuczny zbiornik na potrzeby Zakładu Hutniczego w Maleńcu, spiętrzona tu woda poruszała koła wodne, a te przenosiły energię na prasy, walcarki, gwoździarki, od 1784. Obecnie ~ 20 ha dla celów rekreacyjno-wypoczynkowych i rybackich.
8. Największy Zakład Metalurgiczny w Zagłębiu Staropolskim, przetopioną rudę (syderyt) dostarczano tu z Miedzierzy, z Kawęczyna, przetapiano też złom po kołach, obręczach, wyrabiano blachy, broń, narzędzia gospodarcze, gwoździe. Fabryka funkcjonowała do 1967 roku, potem pod patronatem Politechniki Śląskiej obiekt Muzealny – Zabytkowy Zakład Hutniczy. Po epoce kół wodnych stosowano tutaj napęd wałów silnikami Diesla - Niemcy 1939 i elektrycznymi - po elektryfikacji 1959. Od 16.03.2005 własność Starostwa Powiatowego w Końskich. Zespołem opiekuje się Stowarzyszenie Przyjaciół Zabytków Techniki „Maleniec”. Aktualnie od 03.2019 w okresie renowacji dla edukacyjnego uruchomienia niektórych linii i maszyn. W otoczeniu przewidziane zafaszynowanie stawu i zamontowanie w nim grającej pozytywki.